

що повідомлення не здійснюється, якщо персональні дані збираються із загальнодоступних джерел. Однак Законом не визначено, яким чином і в якому вигляді персональні дані фізичної особи втрачають ознаку конфіденційності та стають загальнодоступними [2].

Отже, основоположною ціллю (метою) дотримання захисту персональних даних є дотримання саме законності, а реалізація принципу забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Перелік використаних джерел

1. Бем М. В., Городиський І. М., Саттон Г., Родіоненко О. М. Захист персональних даних: Правове регулювання та практичні аспекти: науково-практичний посібник. Київ: К.І.С., 2015. – 220 с.

2. Камінська Н. Захист персональних даних: проблеми внутрішньодержавного, наднаціонального і міжнародно-правового регулювання. *Науковий вісник НАВС*. №3, 2015. С. 106-114.

Моїсєєнко

Денис Миколайович,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

ННІ права та інноваційної освіти

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук

«АДВОКАТСЬКА МОНОПОЛІЯ» В КОНТЕКСТІ ДОСТУПУ ДО ПРАВОСУДДЯ

Є загальновідомим, що зі змінами до Конституції України 2016 року в Україні розпочалося впровадження так званої «адвокатської монополії», яке тривало до 1 січня 2019 року. Згодом, діючий президент вносив законопроект № 1013 від 29.08.2019, метою якого було скасування адвокатської монополії, однак цей законопроект навіть не виносився на голосування у Верховній Раді. Натомість, законодавча влада обмежилася напівмірами та доповнила процесуальні кодекси таким поняттям як «самопредставництво».

Проте, актуальності питання скасування адвокатської монополії не втрачає. Кожен раз, коли це питання піднімається на законодавчому рівні, в юридичній спільноті, як серед практиків, так і серед науковців, тривають запеклі дебати. Причому, обидві сторони обґрунтовують свою позицію рішеннями ЄСПЛ та посилаються на «європейський курс України» та «європейський досвід».

Наприклад, заступник голови НААУ, РАУ, адвокат В. Гвоздій стверджує, що прийняття законопроекту №1013 суперечитиме практиці провідних демократичних держав світу та загальновизнаним міжнародним та

європейським стандартам адвокатури. Адже виключне право адвоката на представництво насамперед тлумачиться як гарантія надання фахової, висококваліфікованої та професійної правничої допомоги [1]. В.В. Заборовський, обґрунтовуючи свою позицію рішеннями ЄСПЛ у справах «Касадо Кока проти Іспанії», «Шепфер проти Швейцарії», «Аміхалакіоае проти Молдови» робить висновок про доцільність адвокатської монополії, оскільки, на його думку, держава, гарантувавши на конституційному рівні право на надання правової допомоги (професійної правничої допомоги) особам, які перебувають у складній (проблемній) правовій ситуації, повинна забезпечувати й належні умови його реалізації [2].

Д. Брага вказує, що, на його думку, скасування «адвокатської монополії» – це поворот назад від проєвропейського вектору нашої держави, оскільки, як показує практика передових країн Євросоюзу, зокрема Німеччини, Італії, Бельгії, Норвегії, Нідерландів, монополія адвокатури на представництво у суді позитивно сприяє професійному правничому захисту клієнтів та їхніх інтересів, а високий рівень захищеності прав і свобод громадян репрезентує належний рівень розвитку громадянського демократичного суспільства, до якого тяжіє Україна [3].

Їм заперечують К.В. Хлабистова, що, посилаючись на ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 1 Протоколу 1 до неї, робить висновок про недоцільність закріплення адвокатської монополії на конституційному рівні [4]. В. Нор та А. Войнарович виражають сумнів щодо доцільності поширення адвокатської монополії на інші види процесу, окрім кримінального [5]. Н. Береза вказує на те, що ведення виключного адвокатського представництва призведе до зростання корупції при замовленні державними органами послуг адвоката [6]. Д. Третьяков висловлює застереження, що в певному політичному контексті зловживання дисциплінарними заходами щодо адвокатів, при наявності адвокатської монополії, здатно негативно вплинути на право доступу до суду чи на якість юридичного представництва для правозахисників чи опозиціонерів [7].

В контексті питання про доступ до правосуддя, хотів би додати декілька аргументів у скарбничку противників існування адвокатської монополії.

Великою категорією справ, що розглядаються, судами є справи про скасування постанов про адміністративні правопорушення згідно КУпАП. Більшість громадян хоча б раз на декілька років стикаються з адміністративними стягненнями. Враховуючи загальний рівень складання документів про розгляді справ про накладення адміністративних стягнень, ця категорія справ переважно не є надто складною. Оскаржити, наприклад, постанову працівника органу національної поліції по ст. ст. 121 – 121-2 КУпАП, як правило, здатен юрист, який тільки отримав диплом, або, навіть, студент старших курсів юридичного факультету. Будь-який знайомий юрист зміг би допомогти особі, що була притягнута до відповідальності, навіть безкоштовно. Однак, монополія примушує особу, на яку накладене адмінстягнення, звертатися за професійною правничою допомогою до адвоката.

Але, справа в тому, що розмір штрафу часто є значно меншим ніж вартість послуг адвоката. Тобто, особа вимушена погодитися з, ймовірно, незаконно накладеним штрафом, через не співмірність його з гонораром адвоката і невинуватеність звернення до суду. Можна заперечити, що гонорар адвоката в подальшому включається до судових витрат, але, враховуючи, як держава «виконує» свої обов'язки за судовими рішеннями...

Або, якщо згадати, про отримання безоплатної вторинної правової допомоги, то, відповідно до ст. 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу», вона може бути надана особам, якщо їхній середньомісячний дохід не перевищує двох розмірів прожиткового мінімуму. Тобто, якщо особа працює і отримує мінімальну заробітну плату, безоплатна правова допомога не може бути їй надана.

Таким чином, на нашу думку, якщо дивитись на проблему об'єктивно, а не через призму матеріальної зацікавленості, як це робить більшість адвокатів-прибічників монополії, то адвокатська монополія в Україні перешкоджає доступу до правосуддя.

Перелік використаних джерел

1. Гвозд'їй В. Скасування виключного права адвокатів на представництво у судах стане відступом від закріпленого в Конституції України європейського курсу. *Офіційний сайт НААУ*, 2019. URL: <https://unba.org.ua/publications/4746-skasuvannya-viklyuchnogo-prava-advokativ-na-predstavnictvo-u-sudah-stane-vidstupom-vid-zakriplenogo-v-konstitucii-ukraini-evropejs-kogo-kursu.html>
2. Заборовський В.В. Місце і роль адвокатури у механізмі здійснення правосуддя в Україні. *Конституційно-правові академічні студії* № 2/2017, 2017. С. 51 – 60.
3. Брага Д. Скасування «адвокатської монополії» на представництво особи в суді: до актуальності питання. *Юридичний вісник*, № 2020/2, 2020. С. 306 – 314.
4. Хлабистова К.В. Адвокатська монополія в контексті права на доступ до правосуддя і права на працю. *Юридична Україна*. № 11-12/2017, 2017. С. 91 – 97.
5. Нор В., Войнарович А. Адвокат як єдиний суб'єкт надання правничої допомоги у судовому провадженні: міжнародний досвід та вітчизняні законодавчі новели. *Право України*. № 12, 2016. С. 9 – 18.
6. Береза Н. Монополія адвокатури на здійснення представництва в суді. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. № 4, 2016. С. 10 – 17.
7. Третьяков Д. Монополія адвокатури та дотримання прав людини. *Офіційний сайт НААУ*, 2019. URL: <https://unba.org.ua/publications/print/4898-monopoliya-advokaturi-ta-dotrimannya-prav-lyudini>